

25. 5. 2012

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zánik zástavního práva k pohledávce na běžném účtu

V bankovní praxi se objevil problém, zda zaniká zástavní právo banky k pohledávce na běžném účtu, jestliže zůstatek na tomto účtu klesne do záporné hodnoty (do debetu). Když banka poskytuje svému klientovi úvěr, sjednává si s ním často jako zajišťovací prostředek k zajištění závazku splatit úvěr právě své zástavní právo k jeho pohledávce klienta na běžném účtu vedeném u této banky.

Problematickou se jeví skutečnost, že zástava banky, tj. hodnota zastavené pohledávky, nemusí být v čase konstantní. Naopak, stav (zůstatek) peněžních prostředků na běžném účtu bývá v praxi značně proměnlivý. Zejména v případech, kdy je běžný účet využíván pro platební styk, se nezdá stává, že zůstatek na běžném účtu změní své saldo i několikrát za den. Může se dokonce stát, že se zůstatek účtu dostane do debetu, ať už povoleného (např. z důvodu poskytnutého kontokorentního úvěru) či nepovoleného (např. z důvodu zúčtování operací s platební kartou vydanou k danému běžnému účtu). Ať tak či onak, je zřejmé, že banka může mít zástavní právo k pohledávce klienta, jejíž hodnota se v čase mění.

Z toho, že hodnota pohledávky může v určitém okamžiku klesnout na nulu a dokonce i pod ní, bývá někdy vyvozován zánik této pohledávky jako zástavy podle ustanovení § 170 odst. 1 písm. b) obč. zák. V důsledku zániku zástavy má pak dojít i k zániku zástavního práva banky. Jestliže je později běžný účet znovu kreditován novými platbami a ve prospěch účtu jsou připsány nové peněžní prostředky, pak podle tohoto názoru tyto nové peněžní prostředky jsou novou pohledávkou majitele účtu za bankou, na kterou však již nedosahuje zástavní právo banky. To by pak mělo mimo jiné za následek, že banka by byla povinna např. při exekuci pohledávky z účtu povinného – zástavního dlužníka, tyto peněžní prostředky vyplatit.

S tímto názorem nelze souhlasit. Je nanejvýš sporný závěr, že poklesem zůstatku na běžném účtu do debetu dojde k zániku zástavy, tj. zastavené pohledávky klienta.

Uzavřením smlouvy o běžném účtu vznikne mezi bankou a jejím klientem (majitelem účtu) smluvní vztah. Smlouvu o běžném účtu se banka zavazuje zřídit od určité doby v určité měně účet pro jeho majitele, přijímat na zřízený účet peněžní prostředky, vyplácet z něj peněžní prostředky nebo z něj či na něj provádět jiné platební transakce (§ 708 obch. zák.). Běžný účet má povahu zúčtovacího instrumentu, na nějž banka připsuje a z něhož odepisuje peněžní prostředky svého klienta, majitele účtu.

Ze vztahu mezi bankou a majitelem účtu vznikne zpravidla pohledávka majitele účtu vůči bance. Výše této pohledávky odpovídá stavu aktuálního zůstatku na účtu.

Je pravdou, že v případě debetního (záporného) zůstatku na účtu se situace obrátí a věřitelem se stává banka, která má najednou pohledávku za svým dlužníkem, tj. majitelem účtu. Tato výměna rolí, ať už dočasná (způsobená např. nezúčtováním došlých plateb na účet) nebo dlouhodobá, však nemění nic na tom, že mezi bankou a majitelem účtu stále existuje původní smluvní vztah založený smlouvou o běžném účtu a stále tu existuje jedna pohledávka a tomu odpovídající závazek.

Pohledávka majitele účtu vůči bance má jako každá jiná pohledávka svou druhou stranu, to je závazek banky vůči majiteli účtu. Závazky zanikají způsoby uvedenými v občanském a obchodním zákoníku. Ani závazek banky nemůže zaniknout jinak než způsobem uvedeným v občanském a obchodním zákoníku, tedy nejčastěji splněním závazku. Mezi důvody zániku závazku však není uveden pokles hodnoty pohledávky. Pohledávka majitele účtu tak stále existuje. Pokud pohledávka existuje, nemůže ani zaniknout jako zástava podle § 170 odst. 1 písm. b) obč. zák.

Kdykoli je později ve prospěch běžného účtu připsána nějaká došlá platba, která vrátí stav běžného účtu zpět do kreditní (kladné) hodnoty, má majitel účtu opět pohledávku vůči bance. Změnou stavu účtu nevzniká žádný nový smluvní vztah ani nedojde ke změně v obsahu již založeného smluvního vztahu. Nemůže tak vzniknout nějaká „nová“ pohledávka. Jedná se o jednu a tu samou pohledávku, ke které si banka zřídila zástavní právo.

Kdyby měl platit závěr, že zástavní právo zanikne poklesem hodnoty pohledávky do debetu, pak by majitel účtu - zástavní dlužník způsobil zánik zástavního práva jednoduše tím, že si své peníze ze zastaveného účtu v hotovosti vybere či je převede na jiný účet. Tím by zástavní právo banky zaniklo. Když by potom peníze na zastavený účet vložil zpět nebo je tam nechal bezhotovostně převést, možná by si tím vykoledoval zájem Finančního analytického útvaru, ale banka by už k této pohledávce zástavní právo neměla (zřejmě by si ho musela znovu smluvně zřídít). Domnívám se, že z hlediska právní jistoty zástavního věřitele to je naprosto nepřijatelný závěr.

Dovoluji si tedy uzavřít, že snížením hodnoty zůstatku na běžném účtu, třeba až k nule, nedojde k zániku zástavy a zástavní právo banky k pohledávce nadále trvá.

Mgr. Michael Mann,
advokát

[Advokátní kancelář Zrůstek, Lůdl a partneři v.o.s.](#)

Doudlebská 1699/5
140 00 Praha 4 - Pankrác

Tel: + 420 210 051 143
e-mail: ak@akpzl.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)